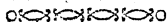

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Nro 17.

Költ Bétsben, Kis-Alfz. Havának (Augustusnak)
26-dik napján 1796-dik Efstendőben.

Hadi Környülállások.

Tsch-Országra nézve, következő értelmű Rendelést tététt közönséggé Ő Ts. Kir. Felsege: 1.) Az egész Ország' népe közzül, minden 20-dik fegyver-fogható Férfji Személy laistromba íródik August. 20-dikán, 's az ekképpenn laistromba íratattak minden Katonai kötelességekben fognak gyakoroltatni. A' Tiszteket és Al-Tiszteket a' Tsch-Orzági General-Commandó nevezi ki közzéjek. A' gyakorlá-

S

sok, közel fognak tartatni a' Felíráttattaknak lak-helyeikhez. Akkor, midőn a' gyakorlások esnek, szintűgy közönségesből fogják élelmeket venni a' magokat gyakorlók, mint szintén a' reguláris Katonák. Ha szükség lesz az ilyenén Polgár-Katonákra: tartoznak Ők öfzsze-gyűlni egy ki rendelt helyre, melyről annakutánna, a' további parantsolatokat, az előttök tudva lejendő Kormányozójoktól fogják várni. Hazájok széleinek óltalmazására fordítottanak egyedül, és azokon kívül nem vitetnek ki az ellenségre: még is, valamedig fegyverben léfznek: mind addig úgy fognak fizettetni 's tápláltatni, valamint a' reguláris Katonák: nem tsak; hanem a' kik közzülök, alkalmátosság szerént, arany és ezüst érdem-pénzeket nyeréndenek különös vitézségjékért: nem tsak viselhetik azokat egész életekben: hanem az azokkal egybe-köttetett pénzbéli háfzonnal is élni fognak mind állandóúl. Ígértetik e' felett nékiek, hogy jövendőre is különös tekintet fog reájok lenni minden alkalmátosságokban.

Nagyobb buzdítássokra a' hív Tseheknek, következendő indító-okok is vagnak még említve az Ő Felsége' rendelésében. 1.) Hogy a' fegyver-viselés kevés ideig fog tartani. 2.) A' midőn Hazájokat óltalmazzák: óltalmazzák kedves hozzájuk

tartozóikat, vagyonjaikat, és Religiójokat is; egy oly ellenség ellen, melynek azért nem lehet ellent állani a' mostani Ármádiával, mivelhogy az, szakadatlanúl öltözteti fegyverbe Nemzetjének nagyobb részét; és a' mely, minden eszközeit megveti a' tisztes és ártatlan Békességkötésnek.

A' *Tseh* - Országi Polgár - Katonaság' száma, 60 ezerre telik, *Bender* Feldmarsall' fő kormányozása alatt.

A' *Bétsi* Szabad-seregbe, Hertzeg *Paar* 30 Legényeket állít, kiknek mind ruhát mind zsoldot maga ad; Hertzeg *Salm-Reiferscheid* hasonló módon állít 20 Legényeket; Ts. K. Státus-Minister Gróf *Rottenhano* tizet; szintén úgy Gróf *Sternberg* Ádám is tizet; Grátzi Juvelir (Drága-kövekkel Kereskedő) *Neuling - Brunn* 5 Legényeket; Magyar bor-áruló *Hammer* György János egy Legényt; Bárá *Gudenus* József, ad ezttendönként ezen Szabad-sereg' szükségeire ezer forintot; Udvari Bankir B. *Braun*, egyszerre két ezer forintot 's a' t.

Károly Fő-Hertzeg, hogy a' szükség úgy hozván magával, annál könnyebben egyesíthesse népét a' Gróf *Wartenslebené* vel, 's ekképpen az ellenség' szándékait fogatosabban meg-gátolhassa: *Ingolstadt* felé indította Aug. 13-dikán a' ma-

ga Seregét, és *Donauwert*hnél szállította táborba a' Duna' partjain. Aug. 16-dikán, *Ingolstadt* megett állapodott meg, más nap pedig, a' Duna' bal-partján *Kösching*-nél, de *Ingolstadt*bann is hagyott volt Örizetet.

Menynyit vesztett légyen az ellenség, a' 11-dik Augustusi ütközetben? onnan meg-tetfzik, hogy hiteles Tudósítások szerént, 70 fizekereken szállította hátrább, a' nagyon meg-sebesedttjeit; és 1200-nál többen estek közzüle fogságunkba.

Frölich Feldmarschall-Lieutenánt is fogott *Nieder Stozingennél* egy Frantzia Kapitányt, egy Hadnagyot, és 78 Közembert; két Fr. Generálisoknak és több Tifzteknek pedig egész hadi-készületeiket elnyerte.

Azonközbën Aug. 16-dikán, Gr. *Wartensleben'* Seregének mind jobb mind bal szárnyát meg-támadta az ellenség, fizekása szerént igen nagy erővel. Kétfzer foglalta el azt az erdőt, mely a' *Würzburgi* Megyének *Auersperg* nevü Városotskájá előtt feklzik: de mind a' kétfzer visszsa-verettetett vesztességgel, 's Generálmájor *Haddick*, ki a' jobb szárnyat kórmányozza, meg-tartotta a' maga előbbi helyét. Szintoly fizeerentsés vólt a' bal szárnyál *Kráy* F. M. L. is, tanyájának meg-tartásában. Fogott is el jó formán, a' visszsa-vertt ellenség közzül. *Vé-*

csey' Hufzárjai, Magyar lovas módra vág-
ták bé magokat ez alkalmatossággal két
Fr. Batalion közzé, 's nagy részt földre
terítettek belőle. Nem nyugodt mindaz-
által az ellenség, és Aug. 17-dik éjtszaká-
jánn reá is ment, hogy a' *Kray* Generá-
lisunk' fekvésébéli leg-nagyobb hegyet el
foglalta: mely környülállásokban füzksé-
gesnek látta Gróf *Wartensleben*, *Schwar-
zenfeld* vidékére vonni a' maga Korpusát.

A' Német-Birodalombéli Frantzia rab-
lásoknak következő példáit említi a'
Bétsi Udvari Újságnak 24-dik Augustusi
Darabja: „A' *Moguntziai* Megyének fel-
sőbb része egészfenn ki van pufztítva.
Spessart nevű helyben nem hagytak meg
a' Papnak egyéb vagyonját a' Frantziák;
hanem tsupán tsak az ingét, mely a' te-
lén vólt. — *Wiesentheimtől* nem meszfze
egy Majorbann, öfzfze-törték minden ládáit
's almáriomjaikat a' Lakosoknak, 's
el vitték minden vagyonjokat. Az első
rendbéli Rablókat tsak hamar mások vál-
tották fel, a' kik rettentő fenyegetéseik
által még az utolsó fillérjeket is ki-tsikar-
ták a' szegény Lakosoktól, 's a' tzipökö-
ket is le-fzedték azoknak lábaikról. — A'
Württembergi Hertzegségben, ámbár meg
van véve tőlök igen drágánn a' Fegyver-
nyugvás: még is igen kíméletlenül bán-
nak a' Lakosokkal: szintűgy *Nórimbergá-*

bann és más *Frankóniai* Városokban is. *Würzburg*ban, a' semmire-kellő papiros pénzeiket, jó tsengő pénz gyanánt tolják a' Kalmárookra és Mester-emberekre. "

A' *Nórimbergai*aktól el-szedetett minden fegyvert Aug. 11-dikén *Bernadotte* nevű Fr. Generális, és terhes adókat kezdett ki-vetni reájok.

A' *Frankóniai* Kerület' Elöljárói és *Ernouf* Frantzia Al-Vezér között lett Fegyvernyugvaskötést nem hagyta helybe *Jourdan* Fr. Fő-Vezér.

A' *Moguntzia* körül álló Fr. Katonáság' Kormányozója, Gen. *Bonnard*, kinek a' fő-quártélylya *Rüsselsheim*ban volt Aug. 9-dikén. Az Elölvígyázói *Gustavsburgig* mentek Aug. 9-dikén.

*Koblentz*ből Aug. 6-dikán: — „ *Ehrenbreitstein*hoz, puska-lövésnyire bé-ásták már magokat a' Frantziák: de tsak hébe korba ágyúznak bé a' Várba. Már ide, hüllottak bé egynehány Fr. golyóbisok. Tegnap estvéli 5 órakor, levegőégi-hajóból akarták *Ehrenbreitstein*nek belső állapotját meg-szemlélgetni a' Frantziák: de mi-helyt észre-vette fenn-lebegésseket a' Komendáns: azonnal bombikat és haubitz-gránátokat kezdett feléjük vettetni, és egy gránát, igen közel is szakadt ízéljel hozzájuk: minekokáért kéntelenítették le-ereszkedni; hanem mindjárt fel-emelked-

tek ismét, és körül kerülték a' Várat, melynek ugyan minden Bättériái menydörgöttek feléjük: de a' megszűszesség mególtalmazta őket minden sérelemtől. Hólnap ha tiszta idő lesz: az úgy nevezett Veres-kakastól szándékoznak fel-emelkedni jókor reggel. “

Kolóniából Júl. 7-dikén: — „*Beuronville* Fr. Generális, ide érkezett, 's úgy hallatik, hogy Ő reá bízattatott *Ehrenbreitstein* Várának vívása, mely végre *Mastrichtból* fognak nagy ágyúk szállítódni. “

Jourdan Fr. Vezér fel-épülvén betegségéből, el hagyta Aug. 6-dikán *Würzburgot*, 's *Bamberg* felé indult. August. 8-dikán, hadi-tanátsot tartott *Adelsdorfban*, a' honnan 9-dik Augustusban *Buchenbachba*, onnan 10-dik Aug. ban *Erlangba* ment által. Aug. 11-dikén *Heroldsbergben*; August. 12-dikénn pedig *Lauffban* volt.

Regensburgból Aug. 22-dikénn: — „*Amberg* Városába Aug. 18 dikán mentek bé a' Frantziák, egy viadal után, melyben közzülök mintegy ezeren hüllottak el 's estek sebbe. — Tegnap előtt és tegnap kemény ágyúzások hallattattak ide távolról, már azt is haljuk, hogy a' tegnapelőtt ütközetben egynehány száz Frantziák fogattattak el. A' tegnapi ütközete Gr. *Wartenslebennek*, reggeli 3 órától fog-

va hétig tartott, melybenn — a' hír szerént — a' Tsász. Sereg volt szerentsés. — Tegnapról fogva sert kezdtek innét szállítani a' *Károly* Fő Hertzeg' Serege' számára. A' fő-quártélja *Károly* Fő-Hertzegnek négy óránynyi járó földnél nem sokkal vagyon meszszebb tölünk.

Gr. *Wartensleben* Generális jó tanyát választott magának a' *Nab* vize' bal partján.

Gróf *Wurmser*, telyes igyekezettel rajta volt a' maga 15-dik Augustusi Tudósításai szerént, hogy az ellenségnek *Tirolis* ellen erányzott erőlködéseit haszontalanokká tehesse. A' *Tridentumi* Megyének *Alla* nevű Városánál tartotta meg az említett naponn, Előlvígyázóit; a' Segítő-Korpust pedig *Roveredónál*.

Ferrárából írják, hogy a' Frantziák, vízfza-vonták onnan magokat: de elébb, tiz ezer Scudit tsikartak ki a' Lakosoktól; a' Várbéli ágyúknak gyújtó-lyukaikat béfzegtették; sok gabonát és búzát el-égettek; és sok boros 's olajos hordók' fenekeit vagdalták bé.

Nagy-Britanniából. —

A' Ministerek ismét gyűlést tartottak Aug. 4-dikénn, 's magok meghatározása eránt tudósították mindjárt a' Királyt; a' ki *Weymouth* Városánál egy új fordócszköz által fordött meg Aug. 3-dikán a'

tengerbenn. — *Berlinbe* is indította az Angliai Ministériom két Deputátusait, kiknek egygyike, Második Státus-Secretárius *Hammond*; a' másik pedig *Taylor* Secretárius.

A' Király, sok egyéb újj Katona-Tiszteken kívül, 7 Feldmarsalokat is tett Aug. 2-dikánn.

Gardner és *Curtis* Admirálisok, ki akarták a' *Spithendi* Kikötőhelyből indítani Aug. 6-dikánn, a' kormányozások alatt lévő Hajósseregeket: de az ellenkező szelek vízfza-tartóztatták Öket.

Angliához tartozó *Jersey* és *Quernsey* szomszéd Szigetektől, ezer olyatén Fr. Papok szállítódtak által Angliába August. 3-dikán, kik kézszebbek vóltak el hagyni Hazájokat, mint a' Respublikai esküvés-sel meg-esküdni. Más Fr. Kiköltöztek is el szállítódnak onnan: hogy alkalmatosságok ne lehessen a' Resp. Frantziáknak, a' *Vándéi* had' el végződése után, a' *Jersey* és *Quernsey* Szigetekben tartózkodott Fr. Kiköltöztek ellen fordítani magokat.

Napkeleti-Indiából huszonkét hajók érkeztek vízfza sizerentsésen a' *Tamesis'* vize' partjához, melyeknek terhe, hét millió font Sterlindre betsültetik. Egynehányan vagynak közöttök olyanok, melyek riskásával és nádmézzel vagynak rakva. **A' Jó Reménység' fokát** 25-dik Április-

benn hagyták el, melyről azt a hírt hozták, hogy akkor ott egész tsendesség volt.

Frantzia- Országból. —

Bonaparte Vezér száz kotsis-lovat küldött a' Direktóriumnak *Páris*ba: a' Direktórium pedig költsönhenn egy Írást tétett közönségessé, melybenn a' *Bonapart*éről futamodott *Párisi* híreket meghazudtolja, 's biztatja *Bonapart*ét, hogy erántta háládatos indulattal viseltetni meg nem szünik.

Két *Portugalliai* kereskedő hajókat, melyek, *Brasiliából* szándékoztak *Portugalliába* visszaterni, el fogták két *Frantzia* Fregátok, melyeknek Vezére *Michon* Polgár, 's vitték a' *Murosi* Kikötőhelyébe *Spanyol-Ország*nak.

A' *Párisi* újjabb Tudósítások szerént, ott múltatott még *Páris*bann, a' *Nápolyi* Udvar' részéről Békességet munkálódó Követ *Hertzeg Belmonte Pignatelli*.

A' *Mandat* nevű Papiros-pénzek, harmadfél procentót értek Aug. első napján.

A' pártos *Drouet*nek óltalmazására, közönségessenn fel-ajánlotta magát *Lamarque* nevű Tagja a' Törvényhozó-gyűlés' lffjabbik Tanátstsnak, a' ki *Drouet*tel együtt volt *Ausztriai* fogságban.

*Odeum*nak fog neveztetni ezentúl az

előbbeni Frantzia Teátrom, 's tanító-műhelye lesz az a' Teátromi Játék-darabok' készítésének.

A' Belső-dolgokra-ügyelő Minister *Benzech*, nagy szorgalmatosságát fordítja a' végre, hogy a' *Párisi* piatzokra nevezetes Kép-öfzlopokat állíttathasson fel.

Frigyes - Belgyiomból. —

A' *Texeli* Hajóssereg ki-kezdett indulni a' nagy tengerre Júl. 31-dikénn: de ismét visszafert mindjárt; hogy az a' tájon kerengő Anglus és Orosz egyesült Hajóssereggel ne kénteleníttessék fzembe-szálani.

Zelándia' Tartományyában oly hír futamodott, hogy ott a' Fr. Katonaság ellen veszedelmes szándékkal vagyon egy része a' Lakosoknak. Az Elöljárók tehát, ezer forintot tettek fel Annak, a' ki ezen szándékról 's annak Indítójáról oly nyilatkoztatásokat tesz, melyeknél fogva a' Párt-ütés' fő-mesterének személyére igazságot lehet szolgáltatni.

A' *Hágai* Szabadság-fája' ellenségi öfzfe-vagdalták annak kerítését Aug. 8-dik éjtszakáján, 's a' Szabadság' kutsmáját is el vették róla.

Az Isteni-tisztelet' gyakorlása' módjának meg-határozása, hofzszas tanátskozássokra szolgáltatott alkalmatosságot a' *Be-*

távai Nemzet' gyűlésének, Aug. 4-dikéig, a' midőn ezen tárgyra nézve meg-füzeték már csak ugyan a' Végzés, melynek Bé-vezetése, ezt foglalja summásann magában: hogy ámbár egy Társaság is fel nem állhat, annyival inkább nem virágozhatik, melybenn az Isteni-tisztelet be-tsülettel nem gyakoroltatik, és a' jó erkölcsök nem gyarapíttatnak: mindazáltal szükség, hogy ne légyen az Ekklésia egy a' Státussal.

Maga a' Végzés, következő Tzikkelyekből áll: 1.) Nem szenvedtetik ezentúl *Batáviában* semmi olyan Ekklésia, mely, Uralkodónak neveztetnék, és olyan sokkal inkább nem, melynek különös jussai vólnának más Ekklésiák felett. 2.) Az előbbeni Kormányfzék valamenynyi Rendeleseket adott ki, az Uralkodó Ekklésiával egyet nem értett Ekklésiának elnyomására: mind azok semmikké tétetnek. 3.) Az Ekklésia közönséges épületjén kívül, egy Vallásbéli Papságnak se' szabad, ruha, vagy valamely Ekklésiai tzeremónia által különböztetni magát, se' az Isteni-tiszteletre harangokkal adni jelt. 4.) Egy Kommisszfiót kell fel-állítani kilentz Polgárokból, kik mentől elébb vizsgálják meg a' néhai Uralkodó Vallásnak ne talán még fenn maradhatott nehézségeit, nyomozzák ki a' pénzbéli fundátzióknak ere-

detét is, és keressék ki a' módját a' Tanítók' és Tisztviselők' jövendőbéli tartásának. 5.) Egy Kerülő-Levél által serkeníteni kell minden Vídék- és Helységbéli Lakosait *Batáviának*, hogy a' néhai Uralkodó Ekklesiával egyet nem értett Ekklesiáknak terhelteése ízakadjon félbe, 's ezen tárgy eránt nyugtató feleletjeket küldjék a' Nemzeti-gyűléshez.

A' *Frigyes-Belgyiomi* Zsidók, nagy Szószóllójokat találták a' Nemzeti-gyűlésnek *Hahn* nevű Tagjábann, úgymint a' ki javasolta a' Gyűlésnek közönségessenn: hogy a' Keresztyéneknek és Zsidóknak öszsze-házasodását meg kell engedni, és katonaságra is fel kell venni a' Zsidókat. Elsem múltatták számos Zsidók egy háláadó Írásokot intézni Aug. 8-dikánn a' Nemzeti-gyűléshez, 's különösen *Hahn* Pátronusokhoz. Köfzönték azt a' jó szándékot, melynek telyesedése által ők is ki-menekednek a' szorongattatások alól, 's ígérték, hogy igyekeznek minden módonn megérdemleni a' N. Gyűlésnek eránttok nyilatkozttatandó jó indulatját.

Bét s.

Királyi Helytartónk *Jósef Fő-Hertzeg*, ismét fel érkezett ide *Budáról* a' napokbann.

Gróf *Warmsertől* az első örvendetes

híradással Kurírúl küldetett Wurmser Hufzár-Kapitány *Mohr* Urat Májorságra emelte Ő Felsége.

Magyar Ország.

Jósef Fő-Hertzeg Magyar Királyi Helytartó' Cancelláriájabéli Secretárius *T. Vadász* György Urat, méltóztatott Ő Felsége Kir. Tanácsossággal ingyen kegyelméből meg-tisztelni.

Zimonból Aug. 11-dikénn: — „E' folyó Hónapnak 5-dik éjtszakájánn tizenegy óra tájbann, valami 15 főből álló Haramiák bé-rontottak egy Katonai faluba, melynek neve, *Michaljevce*; 's mentek egyenessenn a' Pópa házára, kit minekutánna fel-verték vélna édes álmából 1500 forintot kívántak tőle fenyegetözve. A' szegény Pópa mentette magát, hogy nintsen kész pénze; de egyfersmind ígérte, hogy el fog adni anynyit a' marhái közzül, a' menyinyinek az árrával eleget tehet az ő kívánságjoknak. A' Haramiák láttattak ugyan meg-elégedni az ígérettel; de annak teljesedéséig, nagyobb bátorságnak okáért el vitték magokkal Kezesül a' Pópa' 16 ezrtendős Fiát. Más nap, hírül adatván ezen történet, a' Kerületbéli Kommendánsnak, Aug. 8-dikán Katonák küldettettek ki a' *Pétervárad*i Reg. ből, kik fel-keresnék a' Haramiákat: de sok keresés utánna

is egyre se' akadtak közzülök. Már most szándékozik mind a' Katonai Kommandó, mind a' Vármegye, egyesített erővel indítani közönséges vadászatot a' gonosz Haramiák ellen, a' kik több csoportokban háborgatják Vidékünk' bátorságát.

Somogy Vármegyéből Nagotsról Aug. 14-dikénn: — „Nem csak hajdan találta-tott oly jó Pásztor, a' ki el hagyván az Évangyéliom' előadása szerént 99 juhait, az egy el-tévelyedettnek fel-keresésében serénykedett. E' mi vidékünk'ről is szolgálhatok én a' *Hirmondónak* hasonló példával. Történt t. i. a' múlt Hónapban, hogy a' *Toméi* pusztáján T. Kir. Tanátsos *Zichy* József Úrnak, nyóltz száznál felesebb számú *Spanyol* juhai közzül el ragadt egyet fényes nappal az ehes farkas. Látván e' szemtelen vakmerőséget a' Juhász; nosza el-veti mindjárt felső ruháját, kapja pásztori botját, szóllítja kuvaszfzeit, el hagygya nyájját, 's utánna ered a' farkasnak, melynek szájából szerentsésen is meg-szabadította el ragadtatott juhát: mert el érvénn hív ebei a' kártékony vadat úgy körül fogták, hogy az, ki nem állhatván mardosássokat, kéntelen vólt el vetni prédáját, önnön védelmezésére fordítani dühös agyarait, és sebes szaladással menteni ki magát a' veszedelemből. A' Juhásznak se' vólt oly nagy kívánsága tovább

üzni a' vadat, mint az az öröme, melyet vett Juhának minden sérelem nélkül való vízfíza-nyeréséből. Fel is vette azt egész meg-vigasztalódással vállaira, 's épen tette le nyájja közé.

* * * * *

Híradások.

Most jött ki Vátzon a' Könyvnyomtató sajtó alól egy Magyar Könyv ily cízzel: *Hafzanos Múlattság*, mely, különbözőféle Versekből, és elmékedésekből áll. Írta Csepcsányi Gábor a' Vátzi második Deák Oszkolának tanítója; ki ámbár csak 21 éftendő, e' munkátskáját mindazonáltal úgy készítette, hogy az akárkinek, nem csak múlattságára, hanem, (a' mint a' cím mutatja) nagy hasznára is lehet: mivel abban minden mondások természeti okokkal vagynak meg-erősítve, és a' bészületes életre vezérik. A' Munka, Eö-Tifetelendő Szalay István Úrnak, Kalotsai Kánonoknak, és Plébánusnak vagyon ajánlva, a' kinek nemes szíve, és anyai nyelvünk' előmozdítóhoz való buzgósága, minden dicséretre méltó. Egy nyomtatványnak az ára 20 xr. Lehet találni Pesten Mosóti Infétoris Gábor Úrnál, és a' T. P. Piárlstákaál. Vátzon, magánál a' Szerzőnél. Dicséretére szolgál ez a' könyv a' Nyomtatónak is, ki azt tiszosan, és majd minden hibák nélkül nyomtatta ki.

A' Világ Közhosszas-Híróriájának, melyet Gróf Gvadányi Ur készit, ki jött már a' második Kötete is, és Pozsonban mindenkor; Pesten pedig Vásár alkalmatosságával találhatik Weber Simon Péternél; 's egyéb Könyvvarosoknál is. — Az első Kötet ára 1 for, 12 xr. a' másodiké 1 forint.

